HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

פטומי מילי. מין חלו חלק דברי תגמולין בעלמא לפטם את לבו: **הא לא אמר ליה מדעתיה אסור.** לעלמא על כרחיה מקיים תנאה לפיכך חינו מכר והוה ליה כרבית ולא אמרי׳ פטומי מילי נינהו לוחיל ולא אמני מוכר: **א״ל.** הא דרבא נעשה כאומר מדעתיה אמרי׳ מאי טעמא לא אמרינן פטומי מילי בעלמא הוא א״ל נעשה כמאן דא״ל מדעתיה אתמר: **ההוא שביב מרע דכתב לה גיטא לדביתהו אנגיד ואתנח אמרה ליה אמאי קא מתנחת אי קיימת דידך אנא אמר רב זביד** פטומי מילי בעלמא הוא א״ל רב אחא מדפתי לרבינא ואי לאו פטומי מילי מאי בדידה קיימא למישדי תנאה בגיטא בדידה קיימא למשדי תנאה מהו דתימא הוא גופיה אדעתא דידה קא גמיר ויהיב גיטא קא משמע לן: **הלוהו על שדהו:** אמר רב הונא בשעת מתן מעות קנה הכל לאחר מתן מעות לא קנה אלא בנגד מעותיו ורב נחמן אמר אפילו לאחר מתן מעות קנה הכל עבד רב נחמן עובדא גבי ריש גלותא בשמעתיה קרעיה רב יהודה לשטריה אמר ליה ריש גלותא רב יהודה קרע לשטרך אמר ליה דרדקא קרעיה גברא רבה קרעיה חזא ביה מעמא וקרעיה איכא דאמרי אמר ליה דרדקא קרעיה דכולי עלמא לגבי דידי בדינא דרדקי נינהו **ד״ה הדר אמר רב נחמן אפילו בשעת מתן מעות לא קנה ולא כלום איתיביה רבא לרב נחמן אם אי אתה נותן לי מכאן ועד שלש שנים הרי היא שלי הרי היא שלו אמר ליה אני אומר אסמכתא קניא ומניומי אמר** ג״ה**אסמכתא לא קניא ולמניומי קשיא מתני׳ איבעית אימא מתני׳ רבי יוסי היא דאמר** ג**אסמכתא קניא**

ואיבעית

פטומי מילי [א] **בעלמא הוא.** דוקא הכא שכבר עמדו על סוף נקנות אלא באחריות והיה מלטער הלוקח אלא היה מתרלה המוכר למוכרה באחריות והוה לא היה רוצה להניח מלקנותה בשביל כך ולהכי הוי פטומי מילי בעלמא אבל אם בתחילת הדברים פתח המוכר קני לך שדי דמי טרחי לה מיקר כו׳ לא הוי פטומי מילי אלא תנאי גמור כי בודאי לא נתכוון ללוקחו אלא באחריות כמו שפתח לו המוכר ופקפק מייני׳ למ״ד [באחריות] ללו טעות סופר הוא או לעולם תנאים וכן בסמוך מיירי שתחלה וגמר בדעתו ובפיו לגרום אלא תנאי והיא בתחתה לגחמו בדבריה:

קמ״ל. פירוש כי נמי לדעתה דידה מקנה לה חינו חוזר דגם היא לא אמרה אלא פטומי מילי משמע הכא דס״מ המגרש אשה סתם אם עמד חינו חוזר בגט וכן משמע נמי שתחזו (גיטין דף עה: ושם) שהולרך שמואל לתקן בגיטך דשביק מרע אם מתי יהא גט ואם לאו לא יהא גט ומכאן מקשה ר״ת על פ״ה ור״ם דפי׳ הא לאמר רב הונא נמי שתחזו (שם דף עג: ושם) גיטו הרי הוא כסתנתו מה מתנתו אם עמד חוזר אף גיטו אם עמד חוזר ופי׳ לסתם ס״מ דקי דכשתנתן גט סתם אם עמד חוזר כמו בתתנה ומיהו י״ל סוגיא דהכא ושמואל פליגי אהב הונא דס״ל פליגי עליה סתם רבה ורבא ושוב מקשה ר״ת אם על פירושו ומפרש דבר הונא לתתנתין דהתם אף אתה אומר אם מתי מחולי זה כו׳ אבל בשטרות סתם מודה רב הונא דאינו יכול לחזור ושם (ד״ה אמר) מפורש:

לאחר מתן מעות לא קנה אלא בנגד מעותיו. ות״ת יקשה לדפרין בסמוך מי ק״ל קני לגובייתא והלא אמר ליה קני הכל לסוף ג׳ והכל אינו קונה ולכך אף כנגד מעותיו לא יקנה ותע״ג דלעיל בפרק הזהב (דף מח: ושם) אמרינן גבי ערבון שקונה כנגד ערבונו תע״ב שהתנה עמו כפליים התם לפי שנותן ערבון לקנות כנגדו עד שיבא אחר מעות ויקנה הכל אלא שאמתנה שאם יחזור בו מוכר שיקנה כפליים וי״ל דהכא ה״פ לאחר מתן מעות לא קנה אלא אם התנה עמו קני לגובייתא קני כנגד מעותיו ות״ת כי התנה עמי לגובייתא לא ליקני לסאמכתא הוא כדפירש לקמן וי״ל דהכא כ״ש הוא קאמר לה לאמר בשעת מתן מעות קנה הכל אע״ג דבשאר סאמכתא לא קני אבל בשעת מתן מעות קנה לה קני והטעם מפרש בסמוך וה״ק אע״ג שלא בשעת מתן מעות קני לכל הפחות כנגד מעותיו:

ומניומי אמר אסמכתא לא קניא. כלומר החזירני מדברי כדפי׳ בקונ׳ ות״ת אלא מניומי נמי קבלה רב נחמן בפרק גט פשוט (ג״ב דף קסח. ושם) מדקאה בר מבוה אמר רב אין הלכה כר׳ יוסי ומיהו יש ספרים דגרסי הלכה כר׳ יוסי ואי אפשר לגרוס כן כדמוכח בפרק ב (לחלנה נדלים) (נדלים דף כח.) גבי ההוא (ו) דאמתפים זכוותיה בב״ד ואמר מי לי אמינא עד תלתין יומין ליבטלו זכוותי ולא אתא אמר רב הונא בטילין זכוותיה ופריך והא אסמכתא היא ומשני שאני הכא דאמתפים ופריך כל היכא דאמתפים לאו אסמכתא היא והתנן מי שפרע מקלת חובו והשלים שטרו כו׳ ואמר רב נחמן אמר רבה בר מבוה אמר רב אין הלכה כר׳ יוסי ועוד ק׳ דאמאי פריך התם מרב הונא מדרב נחמן והא רב הונא פליג עליה הכא ואמר בשעת מתן מעות קונה הכל ואית ליה לסאמכתא קנייא (ז) ומיהו לרב הונא י״ל דאתי טעמא דבשעת מתן מעות לא חשיב לה סאמכתא להתם בנדלים ולאי הוי סאמכתא לאין חפץ שיתקיים הקנס והגוזמא אלא מתנה כך להסמיך חבירו על דבריו אבל הכא על דעת כן מלוהו מעותיו שתהא השדה משוקעת בידו אם לא יתן לו עד שנים אבל לרב נחמן דאמר לקח לאחר מתן מעות קונה הכל לא יתכן טעם זה ומפרש ר״י טעם זה לפי שאין להכחיש קני טפי מבעלמא שבתחילת המשכנתא הוי קנס כעין מקח וממכר שמקנה לו כל הקרקע להשתעבד לו בתורת משכון וגם עשה לו טובה בהלואה הלכך כשמתרלה לו שיהא שלו אם לא יתן לו עד ג׳ שנים יש בדעתו לקיים ולא להסמיכו על דבריו אמר כן אלא גומר בדעתו להקנות לו לרב הונא כדאית ליה ולרב נחמן מקמי דהדר ביה כדאית ליה ומשום הכי בעלמא דהך לסאמכתא משאר לסאמכתא אמי שפיר (ו) (נמי) למניומי ולרב נחמן בתר דהדהדיה מניומי דמהני הכא מעכשיו אלא בשלא נ״ד בחוש ובפ״ג נדלים (דף כז:) אמרי׳ והלכתא לסאמכתא קנייא והוא הדקנו מיניה בב״ד בחוש ומהם קנו מיניה היינו קנין סודר וקנין סודר אינו אלא מהני לקנות בו אחר זמן כיון דבההיא שעתא כבר הדר סודר למרי׳ כדאמר בפרק השותפין נדלים (דף מח:) [ב] אלמא בשאר לסאמכתות אפי׳ מעכשיו לא קני אלא לוקח בב״ד בחוש ומיהו קנס שעושין בשעת שידוכין מהני אפילו לא קנו בב״ד בחוש כיון שנוהגין בו כל העולם מידי דהוי לסיטומתא דלקמן (דף עד.) דקניא ועוד דבדין הוא להתחייב כל האומר בו כיון שמניים את מבירו וכן אם קבל עליו המלמד בשעה שהבירוהו קנס אם יחזור בו ולא נמלא מלמד אחר מוחזק אין זה לסאמכתא אלא גזוס כיון שסמפילהו והוי כמו (לקמן דף קד.) אם תוביר ולא תעביד אלא במיטבא דלאו לסאמכתא היא ות״ת בפרק ארבעה נדלים דפריך מרב הונא נמי אלא אי ס״ל למיפרך דרב הונא דרב הונא אית ליה לסאמכתא לא קני ע״כ לתפיס המוטה והוי כמו לתפיס דהתם דקאמר לאחר מתן מעות לא קנה ו״ל להתפיסה דהכא הוי במקרקעי לא תשיב דהתם הוי במטלטלי [ב] ור״ת תירן דקושיא דלעיל אלא דרב הונא דאמר הכא בשעת מתן מעות קנה מדרב הונא דנדלים דהכא קני משום לתפיס מוטה גופיה ולעיל בפרק הזהב (דף מח:) אלא קני מוכר הערבון מע״ג דתפיס ליה היינו משום דלא קני לוקח כשלייס לחיבו לא תפיס:

נה א ב ג מיי׳ פי״ח מהל׳ מכירה הל״ג וכ״מ סמ טוש״ע י״ד סי׳ קעד סעי׳ ו ולי״ע בטוש״ע ח״מ סי׳ כ״ח סעי׳ ו ופעי׳ ז וע״ש:

נו ד מיי׳ פ״ו מהל׳ מלוה הל׳ ד ועיין בהשגות ופמגיד משנה שם לאיזן קלג טוש״ע י״ד סי׳ קמד סעי׳ ד וטוש״ע ח״מ סי׳ כ״ח סעי׳ ט:

נז ה מיי׳ שם ופי״ג מהל׳ מכירה הל׳ ג ועי׳ בכ״מ שם עיין פב טוש״ע ח״מ סי׳ כ״ח סעי׳ ט:

מוסף רש״י

אסמכתא. הבטחת גוזמא שאדם מבטיח את חבירו לסמוך עליו שאם לא יקיים מנלו יהן לו וכך (לעיל מח:) היינו דאי אתיא דאינו לו מדעתו אלא סומך על דבר שאינו, דאפור אדום יכול לבטל ופעמים שמבטלין אותו (סנהדרין כד:) המבטיח לחבירו דבר על מנת שיעשה דבר לעתיד וסומך בלבו בשעת התנאי שיוכל לקיים הדבר כשיגיע זמן וכשיגיע הזמן יתנם ולא יוכל לקיים (רשב״ם ב״ב קסח:). לא קניא. ואינו נתפס בתנאו ולא יפסיד בכך (שם).

מסורת הש״ס

ו) [עי׳ תוס׳ ניטין עה. ד״ה לפיכך], ב) [לקמן עג: קד: קו. קיו: ג״ב קסח. קעב: סנהדרין כד:], ג) [לעיל מח: ד״ה], ד) [דף סה:], ה) ל״ל בפ׳ ג׳ דנדלים, ו) כ״ה ל״ל מ״ו.

הגהות הב״ח

(א) תוס׳ ד״ה ומניומי וכו׳ נבי הכוח גברא דתתפים: (ב) בא״ד ומיהו לרב הונא. נ״ב כלומר אבל בלא ד״ה לא קשיא דרב הונא מדרב הונא דבסוגיא דלדרים משמע דתוסס בפשיטות אלינא דרב הונא דאסמכתא לא קניא וכאן ס״ל דקניא בשעת מתן מעות דים ליתן טעם דבשעת מתן מעות על דעת כן הלוהו כו׳ אבל לר״י ליכא למיבי שהוחזק למיומי. שהוא ס״ל דאסמכתא לא קניא ס״ל דאף לאחר מתן מעות מלוה הכל דר׳ אבהו משום דאמר קנה אלא יותר יש לומר דעת כן הלוהו עד שהחזירו מניומי שהרי ר״י ס״ל דאף לאחר מתן מעות קונה הכל ע״ש ד״ה ויש כו׳ שהחב כדברי תוס׳ בלא קנה וכ״ל ס״ש:

גליון הש״ס

גמ׳ בין דלוקח בעי לאתנויי. עיין כתוספות דף פג ע״ל תוס׳ ד״ה כדרב כהגה:

הגהות הגר״א

[א] תוס׳ ד״ה פטומי כו׳. נ״ב עי׳ סג״ל ומש״ס: [ב] שם ד״ה ומניומי. בלמא בשאר כו׳. נ״ב וכמ״ש כתב בכל מעכשיו קנה: [ג] שם ור״ת תירן כו׳. נ״ב וכ״ד הרמב״ם וכתב דבערבון בלמא קנה המוכר ועי׳ רש״י שם ד״ה דיו כו׳ שכתב כדברי תוס׳ בלא קנה וכ״ל ס״ש: